

پیش‌بینی مشکلات بین فردی در نوجوانان بر اساس مؤلفه‌های رضایت زوجیت والدین آنها

مریم نیک سیر^۱، غلامعلی افروز^۲، شهلا پاکدامن^{۳*}، صدیقه السادات میرزایی^۴، الهه نری میسا^۵

۱. کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه تهران، ایران.
۲. استاد روانشناسی کودکان استثنایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
۳. دانشیار روانشناسی دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول).
۴. دکتری روانشناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.
۵. کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه تهران، ایران.

فصلنامه راهبردهای نو در روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۴۰۱، صفحات ۳۱۹-۳۲۹

چکیده

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی مشکلات بین فردی در نوجوانان بر اساس مؤلفه‌های رضایت زوجیت والدین آنها صورت گرفت. این پژوهش از نوع توصیفی-پیمایشی و روش پژوهش از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل نوجوانان کلاس ششم تا دوازدهم در سال ۹۸-۹۹ بود که با روش نمونه‌گیری در دسترس تعداد ۳۰۰ نفر (۱۵۰ دختر و ۱۵۰ پسر) انتخاب شدند و پرسشنامه‌های مشکلات بین فردی بارخام و همکاران (۱۹۶۶) و رضایت زناشویی افروز (۱۳۹۰) روی آنها اجرا شد. داده‌ها با استفاده از رگرسیون چندمتغیری با روش گام‌به‌گام مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که رضایت زوجیت والدین، ۲۲ درصد از واریانس مشکلات بین فردی را تبیین می‌کند. در نهایت نتایج نشان داد که بین ابعاد ده‌گانه رضایت زوجیت والدین با ابعاد شش‌گانه مشکلات بین فردی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد؛ بنابراین می‌توان گفت با توجه به نقش رضایت زوجیت والدین بر مشکلات بین فردی نوجوانان، لازم است بر اهمیت رضایت زوجیت والدین در زندگی نوجوانان تأکید شود چراکه رضایت زناشویی از طریق ایجاد محیط گرم و صمیمانه در خانواده یکی از عوامل مهم در کاهش مشکلات بین فردی فرزندان است.

واژه‌های کلیدی: رضایت زناشویی زوجیت، مشکلات بین فردی، والدین، نوجوانان.

فصلنامه راهبردهای نو در روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۴۰۱

مقدمه

تعاملات خانوادگی یکی از مهم ترین عوامل تأمین کننده سلامت روانی افراد است. در بررسی های مربوط به تعاملات درون خانواده، روابط والدین و فرزندان با یکدیگر مطرح می گردد و هر یک از این روابط به نوبه خود اثرات ویژه ای بر فردیت و سلامت روانی فرد دارد. روابط درون خانواده چنانچه به نحوی باشد که منجر به اضطراب برای اعضا گردد، امنیت و بهداشت روانی افراد را به خطر می اندازد و این خود می تواند سرمنشأ بسیاری از مشکلات روانی، رفتاری و فردیتی برای آنها گردد (پاسکال، ملوین، گوردون و گری، ۲۰۱۹؛ مرادی فرد، صیدی و زینعلی، ۱۳۹۹). وجود ناسازگاری در زندگی زناشویی والدین می تواند تأثیر منفی و مخربی در روابط انسانی داشته باشد (مرادی فرد و همکاران، ۱۳۹۹). تعارض زمانی افزایش می یابد که همکاری و تصمیم گیری زوجین نیاز به درجات متفاوتی از استقلال یا وابستگی داشته باشد (استوتزمن و دیگران، ۲۰۱۱). تعارض بین والدین به عنوان عدم موافقت و تفاهم والدین تعریف شده و معمولاً از ناسازگاری و اختلافات عادی ناشی می شود (زانگ و تائو، ۲۰۱۸). این عدم رضایت زناشویی به منزله تهدیدی جدی برای بقای خانواده محسوب می گردد (صادقی، موتابی، موسوی و دهقان، ۲۰۱۶). از طرف دیگر رابطه بین کودکان و والدین و سایر اعضای خانواده را می توان نظام یا شبکه ای از بخش هایی دانست که در کنش متقابل با یکدیگرند. این نظام به طور مستقیم یا غیرمستقیم از طریق روش های مختلف بر فردیت و رفتار کودکان و نوجوانان تأثیر می گذارد از جمله این تأثیرات می توان به مشکلات بین فردی فرزندان اشاره کرد (شیرواستاوا، میسرا و کومار، ۲۰۲۰). رفتارهایی که از نظر اجتماعی، نگران کننده در نظر گرفته شده و در پی وقوع آنها پاسخ اجتماعی دریافت می شود را رفتارهای مشکل آفرین یا دردسرساز می گویند (آمس و لیت بیتر، ۲۰۱۷). مشکلات بین فردی در میان فرزندان می تواند زمینه ساز ناسازگاری بین فردی باشد (زانگ و وانگ، ۲۰۲۰). در دوران بلوغ، نوجوانان با تغییرات، چالش ها، نیازها و تحول مواجه هستند (دالگوا، کریژانواسکای، روکیتاسکای، سالاماتو، نورتیدینوا و ژاکوپویا، ۲۰۱۸). در دوران کودکی، آموزش مهارت های بین فردی از طریق الگوهای ارائه شده توسط خانواده هنگام کنار آمدن با تعارضات بین فردی آغاز می شود (ساداتیان، شکری و پورشهریار، ۱۳۹۹). تقویت منفی هنگام اجتناب، فرار، حمله یا پذیرش شکست که می تواند منجر به ایجاد یک مجموعه رفتاری ناکارآمد در طولانی مدت شود از این طریق شکل می گیرند. این مجموعه ممکن است بر لذت بردن، برقراری و حفظ روابط بین فردی تأثیر منفی بگذارد و ممکن است یک عامل خطر برای رشد آسیب شناسی روانی باشد. علاوه بر این، نوجوانان خواسته های مرتبط با ایجاد و حفظ روابط، تصمیم گیری اجتماعی و نیاز به مدیریت تعارضات فردی و بین فردی را تجربه می کنند؛ بنابراین، تعجب آور نیست که مشکلات بین فردی، مشکلات سازگاری و عاطفی در دوران نوجوانی افزایش می یابد (چن، لیو، کائو، دوآن، ون و ژانگ، ۲۰۲۰). لوئی، لائو، تام، شیو، لی و سین (۲۰۲۰) با هدف ایجاد مدل مفهومی برای بررسی تعدیل کننده های رابطه بین رضایت زناشویی والدین با مشکلات تحصیلی کودکان آنها به این نتیجه دست یافتند که رضایت زناشویی والدین حداقل از دو طریق به صورت غیرمستقیم بر عملکرد تحصیلی کودکان آنها تأثیر می گذارد. طریق اول با تعدیل کنندگی مشکل روانی والدین، رفتارهای درونی سازی شده کودکان و مشغولیت به تکالیف مربوط به مدرسه و دوم با درگیر شدن والدین در امور تحصیلی کودک و مشغولیت به تکالیف مدرسه به عنوان تعدیل کننده؛ بنابراین علاوه بر بهبود روابط بین والدین، نیاز است به تعدیل کننده های مهم توجه ویژه ای شود تا در صورت وجود تعارض بین والدین، عملکرد تحصیلی کودک افت نداشته

باشد. ژنگ، چن، گوئو، خیونگ، هیو و شی (۲۰۲۰) پس از بررسی رابطه رضایت زناشویی والدین و استفاده مشکل ساز از اینترنت در نوجوانان، به این نتیجه دست یافتند که رضایت زناشویی به صورت منفی، استفاده مشکل آفرین از اینترنت را در نوجوانان آن‌ها پیش بینی می کند؛ یعنی هر چه رابطه بین والدین بهتر باشد و رضایتمندی افزایش یابد، رفتارهای مشکل آفرین نوجوان کاهش می یابد. یو (۲۰۲۰) در زمینه بررسی رابطه بین رضایت زناشویی والدین کره ای، رضایت والدینی و کیفیت رابطه والد-کودک به این نتیجه دست یافت که رضایت زناشویی به طور مستقیم بر رضایت والدینی و غیرمستقیم بر کیفیت رابطه والد-کودک تأثیر می گذارد، به گونه ای که هر چه روابط پدر و مادر بهتر باشند، رضایت والدین افزایش می یابد و به واسطه این رضایت بیشتر، رابطه والدین با کودکان خود نیز بهبود می یابد. پینکوارت (۲۰۱۷) در پژوهشی تحت عنوان فراتحلیل مطالعات مربوط به رابطه بین سبک های والدینی با مشکلات هیجانی در کودکان و نوجوانان به این نتایج دست یافت که همبستگی منفی کمی بین صمیمیت والدین، کنترل رفتاری، اعطای استقلال و فرزندپروری مقتدر با مشکلات هیجانی طولانی و کوتاه مدت وجود داشت. در مقابل، کنترل سخت، کنترل روان شناختی، فرزندپروری مقتدر، رها کننده و غفلت کننده قوی ترین همبستگی ها را با سطوح بالاتر مشکلات بیرونی نشان دادند. گرمی والدین، کنترل رفتاری زیاد، کنترل روان شناختی، اعطای خودمختاری، فرزندپروری مقتدر و آزاد، پیش بین کاهش مشکلات بیرونی سازی در طول زمان بود، همچنین همبستگی منفی مربوط به مشکلات بیرونی سازی با گرمی، کنترل رفتاری زیاد، کنترل روان شناختی زیاد و والدین مستبد پیش بین معتبری بودند. نیولند، سیسولا و کرنیک (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان اثرات روابط منفی بین والدین بر روابط والد-کودک در دوره پیش دبستانی به این نتیجه دست یافتند که خصومت بین والدین ممکن است اثرات گسترده ای در میان اعضای خانواده داشته باشد و به موجب آن خصومت یک والد ممکن است توانایی والد دیگر برای حفظ رابطه مثبت با فرزندان خود را مختل کند. کامران، بشارت و قربانی (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان پیش بینی مشکلات بین-شخصی براساس سبک های والدگری، نقش والدین در مشکلات بین فردی فرزندان را گزارش دادند. پژوهش آن‌ها با هدف بررسی رابطه بین سبک های والدگری و مشکلات بین فردی فرزندان صورت گرفت. تعداد ۲۴۹ زن و مرد (۱۵۶ زن، ۹۳ مرد) مراجعه کننده به دادگاه های خانواده به صورت داوطلب در پژوهش آن‌ها شرکت کردند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که سبک های والدگری مقتدرانه پدر و مادر با مشکلات بین فردی فرزندان رابطه منفی معنادار و سبک والدگری آمرانه پدر و مادر با مشکلات بین فردی فرزندان رابطه مثبت معنادار دارد. نتایج پژوهش رابطه بین سبک والدگری سهل گیرانه پدر و مادر با مشکلات بین فردی فرزندان را مثبت اما غیر معنادار نشان داد.

یافته های این پژوهش چنین نتیجه گیری شد که روابط بین فردی و مشکلات بین فردی فرزندان احتمالاً تحت تأثیر سبک-می گیرد. همچنین مرادی فرد و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با هدف تعیین نقش واسطه ای کیفیت تعامل های والد-فرزندی در رابطه بین درگیری هیجانی خانواده و کیفیت رابطه با همسالان در نوجوانان، به این نتیجه دست یافتند که کیفیت ارتباط والد-فرزندی تعیین می کند که رابطه بین شدت درگیری هیجانی و سرزنش ادراک شده با کیفیت ارتباط با همسالان چگونه باشد به گونه ای که تقویت تبادلات باز و ابراز هیجان ها در فضای خانواده می تواند کیفیت رابطه با همسالان را در نوجوانان بهبود بخشد. مروری بر پژوهش ها، تلاش ها و مداخلات انجام شده در این زمینه نشان می دهد که تاکنون در کشور ما اغلب، بررسی ها محدود به عوامل فیزیولوژیک و ویژگی های جمعیت شناختی و در موارد اندکی ابعاد اجتماعی موضوع بوده است و به عوامل خانوادگی و والدین پرداخته نشده

است. از همین رو پژوهش در خصوص بررسی میزان تعارض زناشویی والدین و ادراک کودکان از تعارض و پیوند والدینی هست اما پژوهش منسجمی در مورد مشکلات بین فردی از تعارض والدین، صورت نگرفته است؛ بنابراین با توجه به اهمیت بررسی مشکلات بین فردی، در این پژوهش نقش پیش‌بینی کننده رضایت زوجیت والدین در مشکلات بین فردی نوجوانان مورد بررسی قرار گرفت.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، بنیادی و براساس نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری شامل نوجوانان پایه ششم تا دوازدهم متوسطه بود. حجم نمونه براساس جدول کرجسی و مورگان ۳۰۰ نفر انتخاب شد، بدین صورت که ۱۵۰ دختر و ۱۵۰ پسر در پایه‌های مختلف ششم تا دوازدهم به صورت در دسترس انتخاب شدند. پرسشنامه‌های مورد نیاز در سایت پرسا ثبت و پس از اطلاع‌رسانی به دانش‌آموزان، داده‌ها گردآوری شد. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های زیر استفاده شد:

پرسشنامه مشکلات بین فردی: مقیاس مشکلات بین فردی، فرم کوتاهی مستخرج از پرسشنامه‌های ۱۲۷ و ۶۰ ماده‌ای مشکلات بین فردی (بشارت، ۱۳۹۴، بشارت، محمد مهر، عزیزی و پوربهلول، ۱۳۸۹) است که ۳۰ ماده دارد و از طریق شش زیرمقیاس قاطعیت، مردم‌آمیزی، اطاعت‌پذیری، صمیمیت، مسئولیت‌پذیری و مهارگری، مشکلات بین فردی را می‌سنجد. این مقیاس به صورت ۵ درجه‌ای لیکرت از نمره ۱ تا ۵ (کاملاً مخالفم=۱، مخالفم=۲، نه مخالفم و نه موافق=۳، موافقم=۴، کاملاً موافقم=۵) نمره‌گذاری می‌شود و از دو قسمت تشکیل شده است: در قسمت اول که به چهار زیرمقیاس اول مربوط می‌شود، ماده‌ها با عبارت «برایم دشوار است...» شروع می‌شوند و در قسمت دوم، با عبارت «... خیلی زیاد انجام می‌دهم» خاتمه می‌یابند. علاوه بر شش زیرمقیاس فوق، میانگین نمره کل مشکلات بین فردی بر اساس مجموع نمره‌های ۳۰ ماده مقیاس محاسبه می‌شود. ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس مشکلات بین فردی در پژوهش‌های متعدد (بشارت، ۱۳۸۷، ۱۳۸۸، ۱۳۹۴؛ بشارت، محمد مهر، عزیزی و پوربهلول، ۱۳۸۹) بررسی و تأیید شده است.

پرسشنامه رضامندی زوجیت: پرسشنامه رضامندی زوجیت (افروز و قدرتی، ۱۳۹۰)، یک ابزار ۵۱ سؤالی است که بر مبنای تجربیات بالینی ساخته شده است. این پرسشنامه ده بعد از رضامندی زوجیت را می‌سنجد که عبارت‌اند از رضامندی عاطفی، تعاملی، نگرشی، رفتاری، حمایتی، هم‌اندیشی، مشکل‌گشایی، شخصیتی، فرزندپروری، مطلوب‌اندیشی. برای هر سوال چهار گزینه در نظر گرفته شده که نمره‌گذاری بدین صورت است: کاملاً موافقم=۱، موافقم=۲، مخالفم=۳ و کاملاً مخالفم=۴. نمره بیشتر به معنای رضایت بیشتر و نمره کمتر به معنی رضایت کمتر است. روایی هم‌گرایی مقیاس رضایت مندی همسران افروز با پرسشنامه رضایت مندی زناشویی انریچ ۰/۴۳۱ گزارش شده است. ضرایب پایایی خرده مقیاس‌ها با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که ضرایب پایایی خرده مقیاس‌ها بالاتر از ۰/۷۰ بوده و پایایی کل مقیاس نیز ۰/۹۱ بود که نشان‌دهنده پایایی مطلوب پرسشنامه رضامندی زوجیت افروز است (افروز و قدرتی، ۱۳۹۰).

جهت اجرای پژوهش حاضر، پس از انتخاب شرکت کنندگان واجد شرایط در پژوهش، پرسشنامه‌ها به‌طور انفرادی به نوجوانان و والدین نمونه‌های منتخب ارائه شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها پس از وارد کردن آن‌ها به نرم‌افزار SPSS-16¹، ابتدا برای متغیرهای چندگانه پژوهش شاخص‌های آمار توصیفی گزارش شد. از بین آزمون‌های استنباطی، از تحلیل رگرسیون چندمتغیره و همبستگی پیرسون استفاده شد زیرا با توجه به بررسی رابطه بین متغیرها، به نظر می‌رسید آزمون تحلیل رگرسیون مناسب‌ترین آزمون برای ارزیابی فرضیه‌های پژوهش باشد. به‌منظور رعایت اخلاق پژوهشی، رضایت تمامی افراد برای شرکت در پژوهش و با ذکر محرمانه بودن کلیه اطلاعات و صحبت‌ها، جلب شد. به هر یک از شرکت کنندگان که خواهان اطلاع از نتایج آزمون خود بودند، بازخوردی از آن به ایشان داده شد. شرکت در پژوهش، به‌طور داوطلبانه و رایگان بود.

یافته‌ها

نتایج تحلیل توصیفی داده‌ها نشان داد، حداقل و حداکثر سن افراد به ترتیب ۱۲ و ۱۸ و بیش‌ترین تعداد افراد شرکت‌کننده گروه سنی ۱۳ سال با فراوانی ۵۵ نفر و کمترین گروه مربوط به ۱۵ سال با فراوانی ۲۶ نفر بوده است. بیشتر شرکت کنندگان را پایه هفتم با درصد نسبی ۱۸/۳۳ و کمترین آن‌ها پایه یازدهم با ۱۱/۶۶ تشکیل دادند. نرمال بودن داده‌ها توسط آزمون کلموگروف اسمیرنوف مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به نرمال بودن داده‌ها، آزمون همبستگی و رگرسیون روی داده‌ها اجرا شد.

جدول ۱. نتایج حاصل از آزمون پیرسون و همبستگی ساده بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	آزمون همبستگی	رضایت زوجیت والدین
مشکلات بین فردی فرزندان	همبستگی پیرسون	-۰/۲۷۷**
	همبستگی دوطرفه	۰/۰۰۰
فاطمیت	همبستگی پیرسون	-۰/۱۱۱
	همبستگی دوطرفه	۰/۰۵۰
اطاعت پذیری	همبستگی پیرسون	-۰/۱۴۸*
	همبستگی دوطرفه	۰/۰۱۰
مسئولیت پذیری	همبستگی پیرسون	-۰/۰۵۱
	همبستگی دوطرفه	۰/۳۷۷
مهارگری	همبستگی پیرسون	-۰/۱۲۶*
	همبستگی دوطرفه	۰/۰۲۹

**معنادار در سطح (P<0/01) *معنادار در سطح (P<0/05)

بر اساس نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون بین متغیرها می‌توان گفت که رابطه رضایت زوجیت والدین با مشکلات بین فردی فرزندان معنادار است. رابطه دوطرفه به معنای هم‌زمانی و هم‌پراشی بین متغیرهاست ولی مشخص نیست که جهت رابطه و اثرگذاری چگونه است. لذا جهت مشخص شدن مسیر اثرگذاری و جهت همبستگی از مدل ساختاری استفاده شد.

¹. Statistical package for social science

جهت بررسی برازش مدل مربوط به فرضیه پژوهش از روش تحلیل مسیر استفاده شد که ابتدا شاخص های برازندگی مربوط به داده های مدل به شرح زیر گزارش می شود. برازش مدل پژوهش از طریق تحلیل معادلات ساختاری مورد بررسی قرار گرفت. نتایج مربوط به شاخص های برازندگی مدل اولیه در جدول ۲. به طور خلاصه گزارش شده و در ادامه تشریح می شود.

جدول ۲. شاخص های برازندگی تحلیل عاملی مدل مربوط به فرضیه پژوهش

شاخص ها	2χ	p	df	X^2/df	NFI	IFI	GFI	AGFI	CFI	RMSEA
مدل	۵۶۸/۸	۰/۰۰۱	۱۰۴	۵/۴	۰/۵۵	۰/۵۹	۰/۷۹	۰/۷۲	۰/۵۹	۰/۱۲۲

(۱) مجذور کای: در پژوهش حاضر از آنجاکه حجم نمونه برابر با ۳۰۰ نفر بود مقدار مجذور کای برابر با ۵۶۸/۸ به دست آمد که در سطح ۰/۰۰۱ معنی دار بود. درحالی که نباید معنادار باشد. با این حال این معناداری با توجه به زیاد بودن حجم نمونه، مورد انتظار می باشد.

(۲) نسبت مجذور کای: مقدار مجذور کای در پژوهش حاضر برابر ۵/۴ می باشد که بزرگ تر بوده و نشان دهنده عدم برازش مدل پیشنهادی اولیه مربوط به فرضیه پژوهش می باشد.

(۳) جذر میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA): مقدار این شاخص در مدل پیشنهادی اولیه برابر با ۰/۱۲۲ بود که نمایانگر عدم برازش الگوی پیشنهادی اولیه بود.

(۴) شاخص نیکویی برازش (GFI): بر طبق به مندرجات جدول ۲. مقدار این شاخص در پژوهش حاضر ۰/۷۹ می باشد که بیانگر عدم رعایت برازندگی مدل اولیه مربوط به فرضیه پژوهش می باشد.

(۵) شاخص نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI): مقدار این شاخص در مدل پیشنهادی اولیه برابر با ۰/۷۲ بود که از قابلیت قبولی برخوردار نیست.

(۶) شاخص برازندگی افزایشی (IFI) و شاخص برازندگی تطبیقی (CFI): مقادیر شاخص (IFI) برابر با ۰/۵۹ بوده و مقدار شاخص (CFI) نیز برابر با ۰/۵۹ بود که بیانگر عدم نیکویی برازش مدل پیشنهادی اولیه می باشد.

(۷) شاخص بنتل-بونت یا شاخص نرم شده برازندگی (NFI): مقدار این شاخص در پژوهش حاضر، ۰/۵۵ می باشد که نشانگر عدم برازندگی مدل پیشنهادی اولیه است.

با توجه به جدول ۲؛ که شاخص های برازندگی مدل پیشنهادی در شکل ۱. را به طور خلاصه نشان داد، می توان نتیجه گرفت که اکثر شاخص ها در سطح مطلوبی قرار ندارد و لازم است اصلاحاتی در مدل اولیه صورت پذیرد تا از برازندگی قابل قبولی برخوردار باشد. این اصلاحات بر طبق پیشنهاد نرم افزار شامل کنترل همپوشی بین برخی ابعاد رضایت زوجیت والدین بود.

شکل ۱. مدل پیش بینی رضایت زوجیت زوجین و ابعاد مشکلات بین فردی نوجوانان

با توجه به شکل ۱. در مورد رابطه ابعاد رضایت زوجیت والدین و مشکلات بین فردی می توان گفت روابط ضعیف برخی متغیرها و همچنین وجود همپوشی بین برخی ابعاد رضایت زوجیت والدین وجود دارد که برازش مدل را بر هم زده است. در مجموع به خاطر عدم برازش مدل، می توان گفت ضرایب فوق قابل اعتماد نبوده و از لحاظ آماری معنادار نیستند. براین اساس تفسیر ضرایب

رگرسیون اعتبار ندارد و لازم است اصلاحاتی در مدل صورت گیرد. اصلاح مدل با کنترل همپوشی بین برخی ابعاد رضایت زوجیت والدین، با بررسی برازش مدل مربوط به فرضیه پژوهش از طریق تحلیل معادلات ساختاری صورت گرفت. نتایج مربوط به شاخص های برازندگی مدل موردنظر در جدول ۳. به طور خلاصه نشان داده شده و در ادامه تشریح می شود.

جدول ۳. شاخص های برازندگی تحلیل عامل مدل مربوط به فرضیه پژوهش

شاخص	2%	p	df	χ^2/df	NFI	IFI	GFI	AGFI	CFI	RMSEA
مدل	۳۱۰/۴۷	۰/۱۳۶	۱۰۱	۳/۰۷	۰/۸۵	۰/۸۷	۰/۸۹	۰/۸۶	۰/۸۷	۰/۰۸۳

با توجه به جدول ۳؛ که شاخص های برازندگی مدل مربوط به فرضیه پژوهش در شکل ۲. را به طور خلاصه نشان می دهد، می توان نتیجه گرفت که اکثر شاخص ها در سطح مطلوبی قرار داشته و مدل مربوط به فرضیه پژوهش از برازندگی قابل قبولی برخوردار است.

(۱) مجذورکای: در مدل اصلاح شده، مقدار مجذور کای برابر با ۳۱۰/۴۷ بود که در سطح ۰/۰۵ معنادار نیست.

(۲) نسبت مجذورکای: با توجه به جدول ۳. مقدار مجذور کای در پژوهش حاضر برابر ۳/۰۷ می باشد که پایین تر از حد بحرانی ۵ بوده و نشان دهنده برازش مدل مربوط به فرضیه پژوهش می باشد.

(۳) جذر میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA): با توجه به جدول ۳. مقدار این شاخص در مدل اصلاحی برابر با ۰/۰۸۳ بود که نمایانگر برازش الگوی فرضیه پژوهش است.

(۴) شاخص نیکویی برازش (GFI): مقدار این شاخص در پژوهش حاضر ۰/۸۹ می باشد که این شاخص نیز بیانگر برازش مدل پژوهش می باشد.

(۵) شاخص نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI): مقدار این شاخص در مدل اصلاحی (شکل ۲) برابر با ۰/۸۶ بود که با توجه به برازش آن نسبت به میزان حدنصاب، از قابلیت قبولی برخوردار است.

(۶) شاخص برازندگی افزایشی (IFI) و شاخص برازندگی تطبیقی (CFI): مقادیر شاخص (IFI) برابر با ۰/۸۷ و مقدار شاخص (CFI) نیز برابر با ۰/۸۷ بود که بیانگر برازش مدل مربوط به فرضیه پژوهش می باشد.

(۷) شاخص بنتلر-بونت یا شاخص نرم شده برازندگی (NFI): مقدار این شاخص در پژوهش حاضر برابر با ۰/۸۵ می باشد که نشانگر برازش مدل فرضیه پژوهش است.

با توجه به شاخص های بالا، می توان نتیجه گرفت که الگوی مربوط به فرضیه پژوهش از نیکویی برازش قابل قبولی برخوردار

است و می توان به مقادیر همبستگی مدل در شکل ۲. اعتماد کرد و مقادیر رگرسیون جدول ۴. را تفسیر نمود.

شکل ۲. مدل اثر مستقیم رضایت زوجیت والدین بر مشکلات بین فردی نوجوانان

با توجه به شکل ۲، اثر مستقیم رضایت زوجیت والدین بر ابعاد مشکلات بین فردی به ترتیب برای مشکل در قاطعیت برابر با ۰/۰۴-، برای مشکل در مردم آمیزی برابر ۰/۱۲-، برای مشکل در اطاعت پذیری برابر ۰/۲۲-، برای مشکل در صمیمیت برابر ۰/۰۸-، برای مشکل در مسئولیت پذیری برابر ۰/۰۶-، و برای مشکل در مهارگری برابر ۰/۲۰-، به دست آمده است که بیانگر کاهش مشکلات بین فردی در صورت بالا بودن رضایت زوجیت والدین می باشد؛ به عبارت دیگر هرچقدر رضایت زوجیت والدین بیشتر باشد منجر به کاهش مشکلات بین فردی در فرزندان نوجوان می شود.

جدول ۴. ضرایب رگرسیون معادلات ساختاری برای پیش بینی مشکلات بین فردی

P	C.R.	S.E.	Estimate		
.015	-2.421	.310	-1.188	<---	رضامندی نگرشی
.867	.168	.365	.010	<---	رضامندی رفتاری
***	3.763	.844	.613	<---	رضامندی حمایتی
***	3.834	.606	.704	<---	رضامندی هم اندیشی
***	3.897	.953	.872	<---	رضامندی مشکل گشایی
***	3.797	.602	.649	<---	رضامندی فردیتی
***	3.810	.514	.667	<---	رضامندی فرزند پروری
***	3.491	.424	.421	<---	رضامندی مطلوب اندیشی
			.240	<---	رضامندی عاطفی
.004	2.875	.213	.157	<---	رضامندی تعاملی
.491	-.689	.222	-.044	<---	قاطعیت
.382	-.875	.195	-.056	<---	مسئولیت پذیری
.008	-2.661	.266	-.219	<---	اطاعت پذیری
.082	-1.740	.207	-.120	<---	مردم آمیزی
.218	-1.231	.256	-.081	<---	صمیمیت
.012	-2.502	.227	-.198	<---	مهارگری

به طور کلی نتایج نشان می دهد رضایت زوجیت والدین و ابعاد آن به طور معناداری قادر به تبیین ۲۲ درصد از واریانس مشکلات بین فردی می باشند. براین اساس فرضیه پژوهش مورد تأیید قرار گرفت و بین ابعاد ده گانه رضایت زوجیت والدین و ابعاد شش گانه مشکلات بین فردی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

یافته های پژوهش حاضر نشان داد که رضایت زوجیت والدین رابطه منفی با مشکلات بین فردی نوجوانان آن ها دارد. این یافته با نتایج مطالعات بارلو و همکاران (۲۰۱۵) و کامران و همکاران (۱۳۹۸) همسو است. در تبیین این یافته می توان چنین بیان کرد، از آنجایی که افراد دارای سبک فرزند پروری مستبدانه یا مقتدرانه در نحوه تعامل با همسر خود نیز تا حدی این ویژگی ها را وارد رابطه می کنند، در نتیجه وجود سبک فرزند پروری مستبدانه تعارض با والد دیگر و فرزند به وجود می آید که این تعارضات دو گانه، مشکلات بین فردی فرزندان را به واسطه مشکلات هیجانی و عاطفی به وجود آمده افزایش می دهد (پینکوارت، ۲۰۱۷؛ کامران و

همکاران، ۱۳۹۸). خصومت بین والدین می تواند اثرات گسترده ای در میان اعضای خانواده داشته باشد و به موجب آن خصومت یک والد ممکن است توانایی والد دیگر برای حفظ رابطه مثبت با فرزندان خود را مختل کند؛ به عبارت دیگر، وقت و انرژی روانی هر دو والد روی رابطه خصومت آمیز خودشان سرمایه گذاری می شود و در نحوه تعامل با فرزندشان به عنوان الگوهای مخرب ظاهر می شوند. برای مثال مادری که در ارتباط با همسر خود با بی توجهی مواجهه است و نمی تواند این احساس رهاشدگی را بپذیرد، یا با فرزندان خود به صورت افراطی بد رفتاری می کند یا اینکه به منظور جبران این کمبود روانی، بیش از حد به فرزندان خود وابسته می شود و به نیازهای آنها رسیدگی می کند تا مورد بی توجهی آنها قرار نگیرد. در هر دو صورت نوجوان می آموزد برای حفظ روابط بین فردی نیاز است به دیگران باج داده شود و یا اینکه به منظور پیشگیری از به وجود آمدن چنین احساسی تن به روابط صمیمی نمی دهد (نیولند، ۲۰۱۵)؛ بنابراین وجود تعارض بین والدین، باعث ایجاد طرحواره های ناسازگار اولیه نیز می شود این طرحواره ها عمیق ترین تأثیرات خود را بر روابط بین فردی فرزندان می گذارد. برای مثال در صورت به وجود آمدن طرحواره بی-اعتمادی، فرد در ارتباط با اشخاص دیگر نمی تواند رفتار مناسبی از خود نشان دهد در نتیجه دیگران را به عنوان دشمن بالقوه خود به حساب می آورد که به صورت پیش فرض و قبل از اینکه از جانب آنها آسیب ببیند، با بد رفتاری واکنش نشان می دهد.

همچنین درگیری هیجانی منفی در خانواده نشان دهنده تعامل ضعیف بین اعضای خانواده و کیفیت پایین در روابط والد فرزندی است و موجب گرایش فرد به رفتارهای سازش نایافته می شود. نوجوانانی که از خودکارآمدی، سلامت روانی و حرمت خود بالا برخوردارند، این رگه های شخصیتی در آنها به کیفیت بالای ارتباط والد-فرزندی نسبت داده می شود و بر درگیری هیجانی در خانواده آنها تأثیر می گذارد؛ در نتیجه یکی از عوامل حمایتی در سلامت روانی و آزادانه صحبت کردن نوجوانان با والدینشان مربوط به فضای هیجان خانواده است (مرادی فرد و همکاران، ۱۳۹۹). این پژوهش به دلیل محدودیت های اجرایی در زمان شیوع ویروس کرونا به صورت پرسشنامه آنلاین اجرا شد و در تعمیم نتایج آن به عموم افراد جامعه ایران با محدودیت مواجهه است و لازم است احتیاط شود. در مورد روش نمونه گیری، اگرچه تلاش شد با توجه به محدودیت های موجود، نمونه از گروهی انتخاب شود که شباهت بیش تری با جامعه دارند، اما چون نمونه به صورت در دسترس انتخاب گردید، بهتر است از روش های نمونه برداری تصادفی استفاده شود تا دقت بیشتری داشته باشد. عدم کنترل برخی از متغیرهای مزاحم از قبیل موقعیت اقتصادی، خانوادگی، اجتماعی و سن نمونه های تحقیق که این وضعیت منجر به کاهش روایی درونی تحقیق گردیده است، محدودیت دیگر پژوهش است. همچنین، ماهیت همبستگی و مقطعی بودن مطالعه حاضر نتیجه گیری علی در مورد یافته ها را مشکل می سازد. پیشنهاد می شود پس از اتمام دوران شیوع ویروس کرونا، از روش های دیگر مانند مصاحبه نیمه ساختاریافته نیز استفاده گردد. به منظور بررسی روابط علی، انجام تحقیق در جامعه ای بزرگتر و استفاده از معادلات ساختاری و تحلیل مسیر برای بررسی روابط علت و معلولی پیشنهاد می شود. به منظور اطمینان از نتایج، بهتر است پژوهش در نمونه ای دیگر و با کنترل متغیرهای فردیتی، موقعیت اقتصادی، خانوادگی، اجتماعی و سن انجام شود. با توجه به یافته حاصل از پژوهش حاضر مبنی بر رابطه منفی رضایت زوجیت والدین با مشکلات بین فردی فرزندان پیشنهاد می گردد که راهکارها و روش های مناسب در جهت افزایش رضایت زوجیت والدین به منظور کاهش مشکلات بین فردی فرزندان با کمک مشاوران خانواده و روان شناسان صورت گیرد. به منظور افزایش ویژگی رضایت زوجیت والدین و تحمل پریشانی در زوجین پیشنهاد

می‌گردد، مشاوران و متخصصان در حوزه رفتاری از طریق برگزاری کارگاه‌هایی در زمینه کاهش مشکلات بین فردی در فرزندان کمک نمایند.

منابع

- افروز، غ؛ و قدرتی، م. (۱۳۹۰). ساخت و هنجاریابی مقیاس رضایتمندی همسران افروز (فرم کوتاه). *مجله روانشناسی و علوم تربیتی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران*، ۱، ۱۶-۳.
- بشارت، م.ع. (۱۳۹۴). مقیاس مشکلات بین‌شخصی: پرسشنامه، روش اجرا و نمره‌گذاری. *روانشناسی تحولی: روانشناسان ایرانی*، ۴۳، ۳۳۴-۳۳۶.
- بشارت، م.ع؛ محمدمهر، ر؛ پوربهلول، س؛ و عزیزی، ل. (۱۳۹۱). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی فرم ۶۰ سؤالی مقیاس مشکلات بین‌شخصی. *مجله دانشکده پرستاری و مامایی*، ۷۶، ۱۰-۱۹.
- ساداتیان، س.م؛ شکری، ا؛ و پورشهریار، ح. (۱۳۹۹). رابطه تعارض والد-نوجوان و سازگاری تحصیلی در نوجوانان: نقش واسطه‌ای راهبردهای حل تعارض. *روانشناسی تحولی: روانشناسان ایرانی*، ۱۶(۶۴)، ۳۸۷-۴۰۰.
- کامران، م؛ بشارت، م.ع؛ و قربانی، ن. (۱۳۹۸). پیش‌بینی مشکلات بین‌شخصی براساس سبک‌های والدگری. *رویش روان‌شناسی*، ۲(۳۵)، ۱۴۳-۱۵۲.
- مرادی‌فرد، ر؛ صیدی، م.س؛ و زینعلی، ف. (۱۳۹۹). درگیری هیجانی خانواده و کیفیت رابطه با همسالان در نوجوانان: نقش واسطه‌ای کیفیت تعامل‌های والد-فرزند. *روانشناسی تحولی: روانشناسان ایرانی*، ۱۵(۶۵)، ۲۷-۳۷.
- Ames, M., & Leadbeater, B. (2017). Overweight and isolated: The interpersonal problems of youth who are overweight from adolescence into young adulthood. *International Journal of Behavioral Development*, 41(3), 390-404.
- Chen, R., Liu, J., Cao, X., Duan, S., Wen, S., Zhang, S., & Lu, J. (2020). The relationship between mobile phone use and suicide-related behaviors among adolescents: the mediating role of depression and interpersonal problems. *Journal of affective disorders*, 269, 101-107.
- Dolgova, V. I., Kryzhanovskaya, N. V., Rokitskaya, Y. A., Salamatov, A. A., Nurtdinova, A. A., & Zhakupova, Y. T. (2018). Interpersonal problems of younger adolescents. *Revista ESPACIOS*, 39(05).
- Lui, M., Lau, G. K., Tam, V. C., Chiu, H. M., Li, S. S., & Sin, K. F. (2020). Parents' impact on children's school performance: Marital satisfaction, parental involvement, and mental health. *Journal of Child and Family Studies*, 29(6), 1548-1560.
- Newland, R. P., Ciciolla, L., & Crnic, K. A. (2015). Crossover effects among parental hostility and parent-child relationships during the preschool period. *Journal of child and family studies*, 24(7), 2107-2119.
- Pascall, S., Melvin, G. A., Gordon, M. S., & Gray, K. M. (2019). Evaluating the Role of Parent-Child Interactive Groups in a Parent Training Program for Children with Externalizing and/or Internalizing Behavior Problems. *Parenting*, 19(4), 293-317.
- Pinquart, M. (2017). Associations of parenting dimensions and styles with externalizing problems of children and adolescents: An updated meta-analysis. *Developmental psychology*, 53(5), 873.
- Sadeghi, M. A., Mousavi, J., Mootabi, F., & Dehghani, M. (2016). Couple's personality similarity and marital satisfaction. *Contemporary Psychology, Biannual Journal of the Iranian Psychological Association*, 10(2), 67-82.

- Shrivastava, P., Mishra, G. J., & Kumar, M. (2020). Factors of Happiness among Indian adolescents. *Indian Journal of Public Health Research & Development*, 11(1).
- Stutzman, S. V., Bean, R. A., Miller, R. B., Day, R. D., Feinauer, L. L., Porter, C. L., & Moore, A. (2011). Marital conflict and adolescent outcomes: A cross-ethnic group comparison of Latino and European American youth. *Children and Youth Services Review*, 33(5), 663-668.
- Yoo, J. (2020). Relationships between Korean parents' marital satisfaction, parental satisfaction, and parent-child relationship quality. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(7), 2270-2285.
- Zhang, H., & Tao, T. (2018). Marital Happiness and Psychosocial Mechanisms in Low-Income Chinese Families. *Illness, Crisis & Loss*, 1054137318773083.
- Zhang, Y., & Wang, K. (2020). Effect of Social Exclusion on Social Maladjustment Among Chinese Adolescents: A Moderated Mediation Model of Group Identification and Parent-Child Cohesion. *Journal of Interpersonal Violence*, 0886260520934444.
- Zheng, X., Chen, J., Guo, Y., Xiong, Q., Hu, Y., Shi, S., & Yu, Q. (2020). The buffer effect of physical activity: Why does parental marital satisfaction affect adolescents' problematic Internet use. *Addictive behaviors reports*, 11, 100271.